

Emek Sömürüsü Bağlamında İnsan Ticareti

Gufran DÜNDAR*

Öz

Dünya genelinde insan ticaretinin neden olduğu en büyük olumsuzluklardan birini emek sömürüsü oluşturmaktadır. Emek sömürüsünde çalışanlar, ağır çalışma şartları altında bulunmakta, az para kazanmakta, sosyal haklar elde edememekte, iş güvenliği ve sağlığı konusunda yetersiz alanlarda çalışmaktadır. Çalışma kapsamında insan ticareti ile ilgili emek sömürüsünün kampanyalardaki sunumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma kapsamında amaçlı örneklem metodu kullanılarak belirlenen emek sömürüsüne karşı hazırlanan üç kampanyaya ait video ABD'li dilbilimci William Charles Morris'in göstergebilim kavramları ışığında incelenmiştir. Elde edilen bulgularda, kampanyalarda emek sömürüsü boyutunda genel olarak çocukların ön plana çıkarıldığı ve emek sömürüsü nedeniyle de çocukların, çocukluk dönemini yaşamalarına izin verilmediğinin aktarıldığı ortaya konulmuştur. Bulgular, emek sömürüsünün toplum genelinde yol açtığı sorunları yansıtmaması ve emek sömürüsüne karşı eğitim politikalarının önemini açıklamaması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Emek Sömürüsü, İnsan Ticareti, İnsan Kaçakçılığı, Sömürü, Kaçakçılık

* Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, dundargufran@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0986-4473

The Human Trafficking in The Context of Labour Exploitation

Gufan DÜNDAR*

Abstract

One of the biggest problems which human trafficking caused worldwide is labor exploitation. Employees are in heavy working conditions, earn less, can't have social rights and work in areas that are not suitable for occupational safety and health in labor exploitation. The aim of this study is to reveal the presentation of labor exploitation regarding human trafficking in campaigns. For this purpose, the videos of the three campaigns prepared against labor exploitation determined by using the purposive sampling method were examined in the light of the semiotics concepts of the American linguist William Charles Morris. According to the findings, it was revealed that children were brought to the forefront in terms of labor exploitation and that children were not allowed to live their childhood due to labor exploitation in the campaigns. The findings are important in that they reflect the problems caused by labor exploitation across society and explain the importance of education policies against labor exploitation.

Keywords: Labor Exploitation, Human Trafficking, Human Smuggling, Smuggling, Exploitation

* Postgraduate, Sakarya University, Institute of Social Sciences, Department of Communication Sciences, dundargufan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0986-4473

Giriş

Emek sömürüsü, en basit tanımıyla insanların çalışmalarının karşılığını alamamasını ifade etmektedir. Emek sömürüsünde, bireyin emeği sonucu elde etmesi gereken gelirin başkaları tarafından alınması söz konusudur. Bu süreçte kişinin emeği başkalarının çıkarlarına hizmet etmekte ve başkalarının maddi yönden zenginleşmesini sağlamaktadır. İnsan ticareti bağlamında değerlendirildiğinde ise emek sömürüsü, uluslararası alanda önde gelen suçlardan biri olarak ön plana çıkabilmektedir. Nitekim insan kaçakçılarının elinde zorla çalıştırılan bireylerin emekleri, belirli kişi veya kişiler tarafından sömürülmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2017 yılı verilerine göre dünya genelinde 24,9 milyon kişinin zorla çalıştırıldığı belirtilmektedir (ILO, 2019). Farklı ülkelerden getirilen insanlar, insan kaçakçılarının denetiminde ucuz işçi statüsünde, sigortasız çalıştırılabilmekte, herhangi bir sosyal güvenceye sahip olamamakta, aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliği bakımından uygunsuz çalışma şartlarında istihdam edilebilmektedir. Çalışma izni olmayan kişiler, buldukları ülkelerden atılma korkusuyla insan kaçakçılarının emeklerini sömürmesine izin vermeye mecbur bırakılabilmektedir. Bu aşamada sivil toplum kuruluşları insan ticareti boyutunda insanların emek sömürüsüne maruz kalmasını için ulusal ve uluslararası alanda kampanyalar hazırlamaktadır. Sosyal içerikli kampanyalarda belirli bir konu üzerinde farkındalığın artırılması amaçlanabilmektedir (Karaca vd., 2019: 506). Hazırlanan kampanyalarda da kitlelerde emek sömürüsüne karşı farkındalık oluşturulması ve bu yolla insanların emek sömürüsüne karşı mücadele etmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada “İnsan ticareti boyutunda emek sömürüsüne karşı hazırlanan kampanyalarda hangi mesajlar verilmektedir?” sorusuna yanıt aranması amaçlanmıştır. Diğer yandan çalışmada emek sömürüsünü konu alan kampanyalarda hüznün duygusunun etkili bir şekilde kullanıldığı varsayımı ele alınmıştır. Bu aşamada kampanyalarda kitlelerin emek sömürüsüne karşı harekete geçmesinde hüznün duygusunun rolü incelenmiş, hüznün duygusu oluşturulurken hangi göstergelerden yararlanıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sorusunu da meydana getiren kampanyalardaki mesajlarda, hüznün duygunun ne şekilde oluşturulduğu incelenmiştir.

Çalışma kapsamında amaçlı örneklem metodu kullanılarak belirlenen emek sömürüsüne karşı hazırlanan üç kampanya çalışmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Örneklem olarak seçilen kampanyaların, doğrudan insan ticareti bağlamında emek sömürüsü konu almasına ve göstergebilimsel açıdan incelenebilecek özellik taşımasına önem verilmiştir. Çalışma kapsamında örneklemin amaçlı örneklem metodu kullanılarak belirlenmesindeki temel neden insan ticaretini konu alan kampanyalar içerisinde doğrudan emek sömürüsünü konusunun ön plana çıkarılmasıdır. Bu açıdan cinsel sömürü, çocuk işçiliği vb. farklı konuları da işleyen kampanyalar çalışmanın dışında tutulmuştur. Diğer yandan örneklem belirlenirken benzer konu ve içerikteki kampanyalar içerisinde amaçlı örneklem metodu kullanılarak, evreni en iyi yansıtacağı düşünülen kampanyalar seçilmiştir. Bu süreçte kampanyaların hangi kurumlar tarafından yapıldığı, nasıl hazırlandığı ve emek sömürüsü ile ilgili mesajların ne şekilde verildiği gibi konular örneklemin belirlenmesinde etkili olmuştur.

1. Literatür İncelemesi

Uluslararası alanda literatür incelendiğinde emek sömürüsünü konu alan çok sayıda akademik çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalar içerisinde;

Mathew (1985), “Kadın Emeğinin Sömürüsü: Kerala’da Kadın İstihdamının Analizi” adlı çalışmada kadın işçiliğinin sömürüsünü incelemiştir. Çalışma kapsamında istihdamın mutlak sınıftan bağımsız bir kavram olmadığını vurgulamıştır. Kadın ve siyasi partilerin örgütlerinin istihdam planlarının arkasındaki yönetici sınıfların gerçek niyetlerini ortaya koymaya çalıştığını açıklamış, buna karşın çoğu zaman bu stratejilerin özelliklerini yakalayamadığını ve ideolojik düzeyde mücadele etmekte başarısız olduklarını saptamıştır.

Cullen ve McSherry (2009), “Cinsiyetsiz: Avustralya’da Emek Sömürüsü, Kölelik ve İnsan Ticareti” adlı çalışmada Avustralya’da emeğin sömürülmesini ele almıştır. Çalışmada emek kaçakçılığı ve köleliğinin kurbanlarının büyük ölçüde ortaya çıkmadığını, tecrit halinde çalışma eğiliminde olduğunu, genellikle sınırlı İngilizce yeterliliğine ve genel nüfusla sınırlı etkileşime sahip olduğunu ve bu nedenle genellikle sessiz ve savun-

masız bulduklarını belirtmiştir. Ceza hukukunun amacının sadece ahlaki yanlışları cezalandırmak olmadığını açıklamış, aynı zamanda sosyal refahı korumak ve teşvik etmek için zorunlu çalışma, kölelik ve borç köleliğini araştırma ve kovuşturması gerektiğini de ortaya koymuştur.

Smit (2011), “İnsan Ticaretinde Emek Sömürüsü, Hollanda Örneği” adlı çalışmada Hollanda örneği üzerinden insan ticaretinde emek sömürüsünü ele almıştır. Çalışma sonucunda insan ticaretindeki işçi sömürü davalarında yargının tepkisinin, soruşturmacılar ve savcılık tarafında seks endüstrisi dışında sömürü ile mücadelede bir kısıtlamaya yol açtığını saptamıştır.

Jägers ve Rijken (2014), «İş gücü Sömürüsünde İnsan Ticaretinin Önlenmesi: Şirketlerin Rolü” adlı çalışmada insan ticaretinde emek sömürüsünün önlenmesinde şirketlerin rolünü incelemiştir. Çalışmada devletin koruma yükümlülüğü ve insan ticaretinin önlenmesine ilişkin kurumsal sorumluluğun birbiriyle bağlantılı olduğu ve birbirlerini karşılıklı olarak etkilediği ortaya konulmuştur.

Ollus ve Alvesalo-Kuusi (2012), “Nitelikli Seçimden Kontrole: Finlandiya Hükûmet Politikalarındaki Göçmen Emegi ve Sömürüsü” adlı çalışmada Finlandiya devlet politikalarında göçmen işçiliği ve sömürülmesini incelemiştir. Çalışmada göçmen işçiliğinin teşvik edilmesinin, inceleme altındaki dönemde hükûmet politikalarının merkezi bir teması olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Ryazantsev vd. (2015), “Rusya Federasyonu’nda Emek Sömürüsü ve Düzensiz Emek Göçü Bağlamında İnsan Ticaretinin Modern Boyutları” adlı çalışmada Rusya Federasyonu’nda iş gücü sömürüsünü ele almıştır. Çalışmada insan ticareti ile mücadelenin Rusya için çok önemli bir sorun teşkil ettiği, özellikle bu sorunun toplumun güvenliği için devletin doğrudan bir işlevi olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca çalışmada son zamanlarda bu konuda devletlerin politikasında küresel bir değişiklik olduğu da saptanmıştır.

Berket (2015), “Emek Sömürüsü ve İnsan Ticaretinde Emek Sömürüsü - Politika Oluşturmada Eğilimler ve Zorluklar” adlı çalışmada emek sömürüsü için işçi sömürüsü ve kaçakçılığında politika oluşturma

eğilimleri ve zorluklarını incelemiştir. Çalışmada sistematik olarak düşünülen emek sömürüsü alanındaki politika geliştirmenin insan ticareti ile ilgili farklı alanlarda politika tutarlılığını artırmak için politika yapıcılar, uzmanlar ve bilim adamları için bir odak noktası olması gerektiği ortaya konulmuştur.

Doherty (2016), “İnsan Ticareti Yapan Kadın ve Erkeklerde Ruh Sağlığı Sonuçlarının Değerlendirilmesinde Kullanılan Ölçümlerin Cinsel ve İşgücü Sömürüsüne Uygunluğu: Sistematik Bir İnceleme” adlı çalışmada cinsel ve emek sömürüsü ticareti yapılan kadın ve erkeklerde ruh sağlığını ele almıştır. Raporlanan ruh sağlığı sorunlarının yaygınlığı yüksek olmasına rağmen, değerlendirme araçlarının geçerliliği, güvenilirliği ve kültürel uygunluğu hakkında çok az bilgi verildiği saptanmıştır.

Cockbain ve Brayley-Morris (2017), “Geçici İnşaat Endüstrisinde İnsan Ticareti ve İşgücü Sömürüsü: İngiltere’de İrlandalı Sorun Çıkarıcı Gezin Grupları İçeren Üç Büyük Soruşturmanın Analizi” adlı çalışmada geçici inşaat endüstrisinde insan kaçakçılığı ve iş sömürüsünü incelemiştir. Çalışma sonucunda İngiltere’de iş gücü kaçakçılığına yönelik önceliklerin artmasına rağmen, politika ve uygulamayı bilgilendirmek için çok az somut araştırma kanıtının bulunduğu ortaya konulmuştur.

İnsan ticareti boyutunda emek sömürüsü üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalarda emek sömürüsüne yönelik devlet politikalarının incelendiği ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalarda emek sömürüsünün önlenmesine yönelik çalışmaların önemi üzerinde durulmuştur. Akademik literatür incelendiğinde, insan ticareti üzerinden emek sömürüsüne karşı hazırlanan kampanyaları ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan çalışma kapsamında insan ticareti boyutunda emek sömürüsüne karşı hazırlanan kampanyalarda verilen mesajlar göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Mevcut çalışma, emek sömürüsü boyutunda gelecekte insan ticaretine karşı hazırlanması muhtemel kampanyalar için kaynak teşkil etmesi bakımından önem taşımaktadır.

2. Kavramsal ve Teorik Çerçeve

2. 1. Emek sömürüsü

Emek sömürüsü en basit tanımıyla, bireyin bir işte harcadığı emeğin karşılığının, başkalarının eline geçmesini ifade etmektedir. Bu aşamada birey haksız bir uygulamaya maruz kalabilmekte ve hakkı olan maddi veya manevi kazancı başkalarına vermeye mecbur bırakılabilmektedir. Emek sömürüsünü uygulama gücü genellikle devletlere atfedilebilmektedir (Heyman, 1998: 157). Nitekim devlete hâkim olan gücün ülkede kontrolü elinde tuttuğu varsayılmaktadır. Emek sömürüsü, geçmiş dönemlerde kölelik kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Dünyada köleliğin hâkim olduğu dönemlerde insanlar köle olarak alınıp satılmakta, hiç bir sosyal hakka sahip olamamakta, ağır çalışma şartlarında istihdam edilmekteydi. Bu dönemde köle olarak nitelendirilen insanlar, efendi olarak adlandırılan kişilerin hizmetlerini görmeye mecbur bırakılmaktaydı. Kölelerin, efendilerine karşı hiç bir şekilde itiraz etmesine izin verilmemekte ve kontrolleri tamamen efendilerin denetiminde olmaktadır. Köleler kimi zaman ağır işlerde çalıştırılabilmekte, karşılığında ise herhangi bir maddi kazanç elde edememekteydi. Kölelerin, efendilerinin işlerini istenilen ölçüde yerine getirilebilmesi için karınlarının doyması ve sağlıklarının korunması yeterli olmaktadır.

Geçmiş dönemlerde meydana gelen savaşlarda, savaşı kaybeden taraflar esir alınmaktaydı. Bu süreçte esir alınan kişiler, köle olarak sahiplenilebilmekte ve emeği pek çok farklı iş kolunda kullanılmaktaydı. Kimi zaman köle pazarı olarak adlandırılan alanlarda, insanlar para karşılığında köle olarak satılabilmekteydi. Köle olarak alınan esirlerin emeğinden ülkenin imarı için köprü, yol, kale vb. inşaatlarda yararlanılmaktaydı. Kölelerin tekrar hürriyetlerine kavuşabilmeleri için de köle olarak esir alınan kişinin yakınlarından ciddi oranda fidye alınmaktaydı. Köle ticareti meşru bir zemine oturtulmaya çalışılmıştı (Gazi ve Çakı, 2018: 50). 1789 Fransız Devrimi'nden sonra kölelik kavramı ciddi oranda sorgulanmaya başlanmıştı. 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen iç savaştan sonra da dünya genelinde köleliğin ortadan kaldırılma süreci hız kazanmıştı. Bireyin emeğinin karşılığını almasında en büyük engellerden biri olarak nitelendirilen kölelik zaman içerisinde ortadan kaldırılmıştı.

Köleliğin dünya genelinde resmî olarak ortadan kaldırılması, emek sömürüsünün de yok olmasına yol açmamıştı. Hapishanede mahkûmların belirli işlerde çalıştırılması da emek sömürüsü tartışması içerisinde yer alabilmektedir. Hapishane emeğinin sömürülmesine karşı mücadele ortaya çıkabilmektedir (Browne, 2007: 42). Diğer yandan 20. yüzyılda sanayileşmenin yaygınlık kazanmasıyla birlikte işçilerin emek sömürüsü üzerinde durulmaya başlanmıştır. Dünya genelinde pek çok siyasetçi ve aktivist, fabrikalarda, inşaatlarda ve tarlalarda çalışan işçilerin hak ettikleri ücretleri alamadıklarını belirtmiş ve işçilerin belirli güç odakları tarafından emek sömürüsüne maruz kaldıklarını savunmuştur. İşçilerin emek sömürüsüne maruz kalması zaman içerisinde ideolojik söylemlere dönüşmüştür. 20. yüzyılda dünyanın seyrini etkileyecek olan bu ideolojik akımlar bazı ülkelerde devrimlere yol açmıştır.

20. yüzyılda çalışanların emek sömürüsüne uğradığına yönelik oluşan baskı grupları, zamanla işçilerin özlük hakları elde etmelerini ve çalışma şartlarının iyileştirilmesini sağlamıştır. Çalışanlara grev, sendika ve toplu sözleşme gibi haklar verilmiştir. Çalışanların bu hakları elde etmesi, emek sömürüsünün önlenmesinde önemli bir dönemeç olsa da, kimi kurum ve kuruluş çalışanlarına bu hakları vermemiş veya bu hakları kullanmalarına müsaade etmemiştir. Günümüzde emek sömürüsü hala çalışanların yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen bir unsurdur. Ulusal ve uluslararası alanda emek sömürüsünün sürmesinde pek çok etmen bulunmaktadır. Bunların temelinde de işsizlik yatmaktadır. Bireylerin geçimini sağlamak için çalışmaya mecbur olması, buna karşın yaşadıkları ülkede iş bulamamaları, bireyleri beklentilerinin çok altında gelir elde edebilecekleri işlerde çalışmaya mecbur bırakmaktadır. Bu aşamada bireyler çok düşük ücretlerle, uzun çalışma saatlerinde istihdam edilebilmektedir. Diğer yandan kimi durumlarda çalışanlar sigortasız olarak çalışarak, sosyal güvenlik haklarından mahrum kalabilmektedir. Özellikle göçmen statüsünde çalışan kişiler, çalıştıkları yerlerde ayrımcılığa uğrayabilmektedir (Gazi ve Çakı, 2019: 50). Bireyin çalışma konusunda farklı alternatiflerinin olmaması durumunda, bulunduğu işte istihdam edilmeyi sürdürebilmekte ve bu süreç de emek sömürüsünün sürmesine neden olabilmektedir. Resmî kurumlar tarafından kurumların zorunlu olarak uyması gereken asgari ücretin altında ve sigor-

tasız işçi çalıştırmama şartı da emek sömürsünün önlenmesinde yetersiz kalabilmektedir.

2. 2. İnsan ticareti bağlamında emek sömürüsü

İnsan ticareti, insanların belirli kişi veya kişilerin kontrolü altında kimi zaman zorla kimi zamanda emek sömürsüne maruz kalarak çalıştırılmasını ifade etmektedir. İnsan ticaretine maruz kalan bireylerin cinsel istismara uğraması, zorla evlendirilmesi ve zorla çalıştırılması söz konusu olabilmektedir. İnsan ticareti kadınlara, erkeklere ve çocuklara yönelik aşırı şiddet biçimleriyle bilinen uluslararası bir suçtur (Zimmerman vd. 2011: 327). İnsan tacirleri, mağdurları kendi amaçlarına hizmet etmek için kullanabilmektedir. İnsan ticareti bireyin kendi ülkesi sınırları içerisinde yaşanabildiği gibi farklı ülkelerde de gerçekleşebilmektedir. İnsan tacirleri, kontrolü altına aldıkları insanları kimi zaman gönül rızası kimi zaman baskı kimi zaman da kandırarak istedikleri gibi yönlendirebilmektedir. İnsan ticareti mağdurlarının hiç bir yasal hakkını kullanmasına izin verilmeyebilmekte, hak ettikleri ücretleri almaları engellenebilmekte ve insan tacirlerine karşı geldiklerinde de kimi zaman şiddetle cezalandırılabilirler. Tüm bu süreçte bazı resmî yapılanmalar ve sivil toplum kuruluşları insan ticaretine karşı harekete geçmektedir. İnsan ticareti modern kölelik olarak nitelendirilmektedir (Lobasz, 2009: 319). İnsan ticaretinin insanların emeklerinin sömürülmesinde önemli bir aracı olarak kullanıldığı savunulmaktadır. Özellikle göçmen işçi statüsündeki işçilerin emek sömürsüne maruz kalması söz konusu olabilmektedir (Kaur, 2010: 6). Bu nedenle ulusal ve uluslararası alanda insan ticaretinin önlenmesine yönelik pek çok kurum ve kuruluş tarafından faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

İnsanlar yaşadıkları ülkelerdeki ekonomik kriz, işsizlik veya yoksulluk nedeniyle zor durumda kalabilmektedir. Bu aşamada insanlar mevcut ekonomik zor şartların üstesinden gelebilmek için gönül rızasıyla insan ticaretine yönelebilmektedir. İnsanlar, insan ticaretine dâhil olarak, ekonomik açıdan refaha kavuşabileceklerine inanabilmektedir. Gönül rızası dışında insan tacirleri kimi zaman baskı ve tehdit ile de bireyleri insan ticaretine dâhil edebilmektedir. İnsan ticareti boyutunda bireyler, cinsel sömürüye maruz kalabilmektedir (Baldwin vd., 2011: 37). Nitekim insan ticareti bağlamında cinsel sömürüye maruz kalan bireyler, tamamen insan

tacirlerinin kontrolü altına girebilmektedir. Bu aşamada mağdurların yetkililer ile temas kurmasının önlenmesi adına mağdurlar belirli bir alanda sürekli denetim altında yaşamaya mecbur bırakılabilmektedir. İnsan tacirlerine karşı çıkmaya çalışan mağdurlar, kendilerine veya ailelerine zarar verilmekle tehdit edilebilmektedir. İnsan tacirlerinin başvurduğu bir diğer yöntem de gerçek dışı vaatlerde bulunarak insanların istenilen yönde ikna edilmesidir. İnsan tacirlerinin insanları daha refah, daha özgür ve daha güvenli bölgelerde ve ekonomik getirisi yüksek işlerde çalıştırma vaatleri, bazı insanlar için çekici gelebilmektedir. Bu aşamada insan tacirlerine güvenerek, insanlar farklı ülkelere gidebilmekte ve onların denetiminde çalışmaya razı olabilmektedir. İnsan ticareti mağdurları ilerleyen süreçte insan tacirlerinin vaatlerinin gerçekleşmediğini anladıklarında, insan tacirlerine itirazda bulunabilmektedir. Bu aşamada da insan tacirleri, bireylerin pasaportlarına el koyduğundan ve çalışma izni olmadığından dolayı mağdurları yetkililere şikâyet etmekle tehdit ettiğinden dolayı, mağdurlar insan tacirlerine karşı çıkamamaktadır. Diğer yandan mağdurlar, ailelerinin geçimlerini sağlamak için gönderdikleri paranın kesilmesi korkusu ile de emek sömürüsünün sürmesine izin verebilmektedir. Göç ve insan ticareti kavramları bu süreçte yakın bir ilişki içerisinde olmaktadır. Nitekim insan ticareti dünya çapındaki göç politikaları tartışmasında önemli bir konu haline gelmektedir (Neske, 2006: 121).

İnsan ticaretinde emek sömürüsü bağlamında en sık dikkat çekilen konulardan biri de çocuk işçiliği olmaktadır. İnsan tacirleri zorla, ailelerinin rızasıyla veya farklı yollarla denetim kurdukları çocukları pek çok farklı iş kolunda istihdam edebilmektedir. Çocukların yetişkinlere göre hak arama konusunda daha tecrübesiz olduğu ve çocuklar üzerinden daha kolay kontrol kurulabileceği düşüncesi, çocuk işçiliğinin insan ticaretinde sıkça kullanılan bir uygulama olmasına yol açmaktadır. İnsan tacirleri, çocukların üzerinde sıkı denetim kurduklarında onlardan yetişkin bireylerden istedikleri pek çok farklı işi talep edebilmektedir. Özellikle yoksulluğun veya iç savaşın olduğu ülkelerde insan tacirlerinin çocuklar üzerinde denetim kurması kolaylaşabilmektedir. Bu aşamada çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik çalışma yürütülmektedir (Otañez, 2006: 224). İnsan ticareti mağdurları, farklı ülkelerde kayıt dışı çalıştıklarından sigortaya tabi olamamaktadır. Bu aşamada insan ticaretinde uzun süreli istihdamda

bireyler ne sağlık hizmetlerinden yeterli ölçüde yararlanabilmekte ne de gelecek hayatlarını güvence altına alacak olan emekliliğe tabi olabilmektedir. Diğer yandan uzun iş saatlerinde ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda yetersiz olanaklara sahip işlerde istihdam edilen insan ticareti mağdurları, diğer çalışanlara göre çok düşük ücretlerde çalışabilmektedir. Bu aşamada mağdurlar çalışma izni olmadığı için insan tacirlerinin sağladıkları işlerin dışında farklı bir işte çalışmamaktadır. Böylece çalışanlar doğrudan insan tacirlerinin emeklerini sömürmesine izin vermek zorunda kalmaktadır. Diğer yandan mağdurların buldukları ülkenin diline hakim olamamaları ve yetkililer ile temas kurduklarında ceza alabileceklerine yönelik korkuları da mağdurların emek sömürsünü sonlandırmasını engellemektedir.

İnsan ticaretine kolay ya da tek boyutlu bir çözüm bulunmamaktadır. Çünkü genellikle birbirleriyle kombinasyon halinde çalışan karmaşık bir dizi faktörden etkilenmektedir (Van Impe, 2000: 113). Bu süreçte insan ticaretinin önlenmesinde yalnızca yetkililere değil her vatandaşa sorumluluk düşmektedir.

3. Ampirik Analiz

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada belirlenen her üç kampanyaya ait videolar, ABD’li dilbilimci William Charles Morris’in göstergebilim kavramları ışığında analiz edilmiştir. Göstergebilim, sosyal bilimler alanında yaklaşık bir asırdır kullanılan bir araştırma yöntemidir (Sığırcı, 2016: 30). Göstergebilim alanındaki ilk çalışmalar 20. yüzyılın ilk yarısında gerçekleştirilmiştir (Gülada vd., 2019: 1086). Charles Sanders Peirce ve Ferdinand de Saussure adlı iki dilbilimcinin gerçekleştirmiş olduğu incelemeler sonucunda ortaya çıkan göstergebilim, zaman içerisinde Peirce ve Saussure’ün çağdaşları tarafından geliştirilmiş ve günümüzde sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biri haline getirilmiştir. Göstergebilim temelinde, belirli iletileri karşı tarafa aktarmak amacıyla insanlar tarafından göstergeler üzerinden inşa edilen anlamları incelemektedir (Fiske, 2017: 122). Göstergeler, ileti taşımaktadır. Göstergebilim de taşınan bu iletilerin anlamlarını ortaya koymaya çalışmaktadır (Guiraud, 2016: 21). Diğer bir deyişle göstergebilim, bir kavrama gösterge boyutunda yüklenen, sözlükte

yer almayan, kavramın ikinci anlamını ele almaktadır. Nitekim göstergebilimde inşa edilen anlamlar kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle göstergebilimde amaç kültüre özgü olan anlamlandırmayı ortaya çıkarmaktır (Yaylagül, 2017: 119).

Peirce ve Saussure'ün göstergebilim anlayışı, ilerleyen dönemde yetişen felsefecileri etkisi altına almıştır. Bunlar içerisinde ABD'li William Charles Morris (1901-1979) de Peirce'in etkisinde kalan felsefecilerden birisi olmuştur. Morris, Peirce'in etkisinde kalmasına karşın alana yeni kavramlar kazandırmış ve göstergebilimin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu süreçte Morris, göstergebilimsel analizlerde *sözdizimsel boyut*, *anlambilimsel boyut* ve *edimbilimsel boyut* olmak üzere üç temel kavramı kullanmıştır (Kalkan Kocabay, 2008: 23). Morris'e göre sözdizimsel boyut, insanlar tarafından göstergelerin ne şekilde bir araya getirildiğini ifade etmektedir. İnsanların belirli bir mesajı iletmek veya belirli bir algıyı oluşturmak için farklı göstergeleri bir araya getirerek bir anlam bütünü oluşturduğunu savunmuştur. Örneğin, bir propaganda posterinde acı veya nefret algısı oluşturabilmek adına farklı göstergeler bir araya getirilebilmekte ve doğrudan bir kişi veya guruba yönelik nefret söylemi inşa edilebilmektedir. Anlambilimsel boyut ise meydana getirilen göstergeler bütünü içerisinde kitlelere verilmek istenen anlamlandırmaları kapsamaktadır. Diğer bir deyişle anlambilimsel boyut, göstergeler üzerinden hangi anlamların inşa edildiğini ifade etmektedir. Edimbilimsel boyutta da göstergeler üzerinden neyin amaçlandığı ortaya konulmaktadır. Morris, edimbilimsel boyutu, sözdizim ve anlambilimin bütünlüycisi olarak değerlendirmiştir (Rifat, 2013: 78). Edimbilimsel boyut, insanların bir araya getirdikleri göstergeler üzerinden karşı tarafa hangi mesajı verdiğini ve verilen mesaj üzerinden nasıl bir davranış değişikliğinin amaçladığını incelemektedir.

Çalışmada da videolar, sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel boyutlarda analiz edilmiş ve kampanyalarda insan ticareti üzerinden emek sömürüsü bağlamında verilmek istenen açık ve gizli mesajlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu açıdan çalışma kapsamında hazırlanan tablolar üzerinden ilk olarak kampanyada yer alan göstergeler sözdizimsel boyut üzerinden analiz edilmiştir. Sözdizimsel boyutta göstergelerin nasıl ve ne şekilde konumlandırıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci olarak

kampanyada yer alan göstergeler anlambilimsel olarak analiz edilmiş ve göstergelerin ne şekilde anlamlandırıldığı açıklanmıştır. Son olarak edim-bilimsel boyutta göstergeler üzerinden kampanyalarda neyin amaçlandırıldığına ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Bu aşama kampanyada kullanılan göstergeler üzerinden kitlelere hangi mesajların verildiği ve kitlelerin ne şekilde hareket etmesinin amaçlandırıldığı açıklanmıştır.

4. Bulguların Değerlendirilmesi

Dünya genelindeki farklı konu ve içerikteki reklam kampanyalarına yer veren Ads of The World sitesi üzerinden insan ticaretini konu alan kampanyalar incelenmiştir. İncelenen kampanyalar içerisinde UNICEF, World Vision ve Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonu tarafından gerçekleştirilen üç kampanyanın doğrudan insan ticareti boyutunda emek sömürsünü konu aldığı ortaya çıkarılmıştır. İnsan ticaretini ele alan diğer çalışmalarda ise cinsel sömürü, kadın ve çocuk istismarı gibi farklı konuların incelendiği saptanmıştır. Bu açıdan Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), World Vision ve Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonunun kampanyalarına ait videolar çalışmanın örneklemini olarak belirlenmiş ve çalışmanın bu kısmında her üç video emek sömürsü bağlamında göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir. UNICEF'in kampanyası 80 saniye, World Vision 61 saniye ve Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonunun 90 saniyedir.

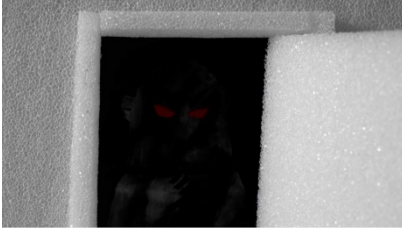
Çalışmada Morris'in sözdizimsel boyut, anlambilimsel boyut ve edim-bilimsel boyut yapıları üzerinden tablolar oluşturulmuş ve oluşturulan tablolar özelinde videolardaki görsel ve sözlü göstergeler incelenmiştir. Tablolar üzerinden videolarda verilmek istenen mesajlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4. 1. UNICEF'in kampanyası

UNICEF, 1946 yılında Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu adıyla kurulmuş, 1954 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından çocuk haklarının korunması adına tanıtım ve savunma çalışmaları yapmak ve çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olmak üzere görevlendirilmiş bir yapılanmadır (UNICEF, 2019). UNICEF'in kampanyası sözdizimsel boyutta değerlendirildiğinde, videoda süngerlerden yapılan şekiller üzerinden küçük bir kız çocuğunun terzide

çalışmasının konu edinildiği görülmektedir. Küçük çocuğun uzun saatler terzide çalıştığı belirtilmektedir (Sekans 1. 1.). Küçük çocuğun çalışması sırasında karanlık bir odadan birisinin onu izlemekte olduğu yansıtılmaktadır (Sekans 1. 2.). Küçük çocuk işten ayrıldıktan sonra otobüs durağına gelmektedir (Sekans 1. 3.). Küçük çocuk durakta beklerken yanına bir okul servisi gelmekte ve küçük çocuk okul servisine binerek gitmektedir. Videoda sırasıyla “Dünya çapındaki çocuk işçilerin sayısı yüz milyona çıkıyor.”, “Bazı çocuklar, hayatta kalmak için sokaklarda çalışırlar.”, “Ortalama olarak kızlar, erkeklerden daha uzun saatler çalışmaktadır.”, “Çalışmak, bir çocuğun eğitime erişimini durdurur.” ve “Bir çocuğu kurtar.” yazıları bulunmaktadır (ADS, 2019a).

Sekans 1. 1.

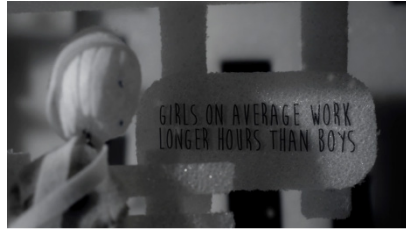
Sekans 1. 2.

Sekans 1. 3.

Sekans 1. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, videoda küçük kızın terzide çalışması üzerinden doğrudan çocuk işçiliğine ve çocuk emeğinin sömürülmesine vurgu yapılmaktadır. Videoda yer alan göstergelerde çocuğun istemsiz çalıştığıın aktarılması ile çocuk emeğinin zorla çalıştırma yoluyla kullanıldığı mesajı verilmektedir. Diğer yandan kapının arkasında gözleri kırmızı/siyah bir gölgenin belirmesi, çocuğun zorla çalıştırıldığı algısını güçlendirmektedir. Küçük çocuğun dikiş makinesinde çalışırken saatin hızla ilerlemesi ile emek sömürsünde uzun çalışma saatlerine dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. Bu sırada videoda yer alan açıklama cümlele-

ri, videodaki göstergeler üzerinden inşa edilen anlamların daha güçlü bir şekilde aktarılmasını sağlamaktadır. Küçük kızın gece vakti otobüs durağında evine gitmek için beklemesi ile çocuk işçilerin çalışma koşullarının zorluğuna yönelik farkındalık oluşturulmaktadır. Küçük kızın sıradan bir otobüs yerine okul servisine binmesi ve servisin hemen üzerinde “Bir çocuğu kurtar.” yazısının bulunması ile insanların çocuk işçiliğine karşı mücadele etmesi ve çocukların çalışmak yerine okula gitmelerini teşvik etmesi istenmektedir. Edimbilimsel boyutta, kampanya kapsamında çocukların emeklerinin sömürülmesi hüznün duygusu ön plana çıkarılarak aktarılmaktadır. Kampanyalarda hüznün, coşku, korku vb. duygulardan yararlanılabilmekte, bu şekilde verilmek istenen mesajın vurgulanması sağlanabilmektedir (Arpa ve Çakı, 2018: 154). Oluşturulan hüznün duygusu ile emek sömürüsünün sonlanması için kitlelerin mücadele etmesi gerektiği mesajı verilmektedir. Özetle kampanyada çocukların yerinin işyerleri yerine okullar olduğu ve kitlelerin de bu süreçte çocukları işyerlerine değil de okullara göndermeleri gerektiği aktarılmaktadır. Çocukların zor çalışma şartlarına vurgu yapılarak da çocukların çalışabileceklerine yönelik algının kampanyalar kapsamında kırılması amaçlanmaktadır.

Tablo 1. UNICEF’in Kampanyası

Sözdizimsel Boyut	Küçük bir kız çocuğun terzide çalışması, ardından okul servisine binmesi
Anlambilimsel Boyut	Çocukların okula gitmeleri gerekirken çalıştırılmak zorunda bırakılmaları
Edimbilimsel Boyut	Hüznün duygusu oluşturularak emek sömürüsüne karşı kitlelerin harekete geçmesi amaçlanmaktadır

4. 2. World Vision’un kampanyası

World Vision, 1950 yılında kurulmuş olan kâr amacı gütmeyen bir insanî yardım kuruluşudur (WVI, 2019). World Vision’un kampanyası sözdizimsel boyutta değerlendirildiğinde, videoda küçük bir kız çocuğunun pembe bir battaniye ile oynamasının konu edinildiği gösterilmektedir. Küçük kızın annesi, çocuğunu pembe battaniye ile sarmaktadır (Sekans 2. 1.). Küçük kız, pembe battaniye ile sokaklarda dolaşmaktadır (Sekans 2. 2.). Battaniye sokaklarda gezdirildiği için kirlenmiştir. Kirlenen battaniye çamaşır makinesinde yıkanmaktadır (Sekans 2. 3.). Son sekansta ise farklı bir kız çocuğunun dikiş makinesinin önünde pembe battaniyeyi diktiği

aktarılmaktadır (Sekans 2. 4.). Videoda “6 yaşına kadarki küçük çocuklar terzilere satılıyor.” yazısı bulunmaktadır (ADS, 2019b).

Sekans 2. 1.

Sekans 2. 2.

Sekans 2. 3.

Sekans 2. 4.

Anlambilimsel boyutta incelediğinde, videoda pembe battaniye ile dolaşan küçük kızın mutluluğu üzerine mesaj verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Aile üyelerinin küçük kızı battaniye ile sarmaları ve sevmeleri, küçük kızın ailesi ile mutlu olduğu algısını oluşturmaktadır. Küçük kızın battaniyesini dışarı çıkarması ve kirletmesi ile de çocuğun özgürlüğü üzerine odaklanıldığı görülmektedir. Çocuğun kirlenen battaniyesinin çamaşır makinesinde yıkanması ve ev ile ilgili hiç bir işte çocuğun emeğinden yararlanılmaması ile çocuğun özgürlüğü üzerinde durulmaktadır. Diğer yandan son sekansta farklı bir küçük kızın pembe battaniyeleri dikerken gösterilmesi ile videonun başındaki kızın yaşamı ile tezat oluşturulması amaçlanmaktadır. Son sekansta yer alan kızın emek sömürsüne maruz kaldığı ve diğer çocuk gibi gezmek, eğlenmek ve çocukluğunu yaşamak yerine çalıştığı aktarılmaktadır. Edibilimsel boyutta, her insanın aynı yaşam standardına sahip olamadığı düşüncesi üzerinden özgürlük ve emek sömürüsü boyutunda karşıtlık oluşturulmak istenmektedir. Oluşturulan karşıtlık üzerinden bazı insanların özgürce yaşamalarına karşın, bazıların çalışmak zorunda kaldığı ve çocukluk dönemlerini yaşayamadıkları aktarılmaktadır. Çalışmada incelenen ilk videoda olduğu gibi bu video üzerinden de kitleler nezdinde ortaya çıkarılan hüznü duygusu ile emek sömürsüne karşı kitlelerin dikkatinin çekilmesinin amaçlandığı görülmüştür.

Nitekim videoda verilen mesajlar ile doğrudan emek sömürüsüne yönelik olumsuz bir algı inşa edilmektedir.

Tablo 2. World Vision'un Kampanyası

Sözdizimsel Boyut	Küçük bir kız çocuğunun pembe bir çarşafı kullanması, diğer bir çocuğun ise pembe çarşafı dikmesi
Anlambilimsel Boyut	İnsanların bir bölümü çocukluk dönemini yaşayabilirken, bir bölümü ise bundan mahrum olmaktadır
Edibilimsel Boyut	İnsanlar arasında yaşanan adaletsizliğe vurgu yapılarak, emek sömürüsüne yönelik duyarlılığın oluşması amaçlanmaktadır

4. 3. Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonunun kampanyası

Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonu, 1979 yılında kurulmuş olan çocuk haklarını savunan bir sivil toplum kuruluşudur (CRY, 2019). Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonunun kampanyası sözdizimsel boyutta incelendiğinde, videoda küçük bir kız çocuğunun küçük bir kulübe inşa ettiği gösterilmektedir (Sekans 3. 1.). Küçük kız kulübeyi inşa ederken dinlenmektedir (Sekans 3. 2.). Küçük kız kulübenin içine girmiş ve kulübeyi tamamlama noktasına gelmiştir. Bu süreçte kulübedeki küçük bir boşluktan kuşlara bakmaktadır (Sekans 3. 3.). Son sekantta küçük kızın tamamlanan kulübenin içerisinde olduğu yansıtılmaktadır. Videoda sırasıyla, “Çocuk işçiliği, çocukluk dönemini bitirir.”, “Hindistan’da 5 ile 18 yaşları arasında 33 milyondan fazla çocuk işçi var.” ve “Bunu değiştirebilirsin. Bu çocukların iş yerine okula gitmelerine yardım et.” yazıları bulunmaktadır (ADS, 2019c).

Sekans 3. 1.

Sekans 3. 2.

Sekans 3. 3.

Sekans 3. 4.

Anlambilimsel boyutta incelendiğinde, videoda küçük kızın küçük bir kulübe inşa ederek özgürlüğünü kaybettiği mesajının verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Video üzerinden çocuğun çalışarak çocukluk dönemini yaşayamadığı ve eğitimini sürdüremediği aktarılmaktadır. Bu süreçte çocuğun çocukluk dönemini yaşayamadığı için oyun oynaması ve eğlenmesinin mümkün olmadığı, diğer yandan eğitim hayatını sürdüremediği için de gelecekteki hayallerine ulaşmasının engellendiği üzerinde durulmaktadır. Çocuğun çalışırken dinlenmesinin gösterilmesi ile çocuğun çalışma şartlarının zorluğu üzerinde durulmaktadır. Diğer yandan kulübenin içerisinden kuşları izlemesi ile özgürlüğe vurgu yapılmaktadır. Son olarak küçük kızın kulübenin içerisinde kalması ile emek sömürüsünün insanların özgürlüklerini ortadan kaldırdığı mesajı verilmektedir. Edibilimsel boyutta incelendiğinde, videoda kulübe ören küçük kız üzerinden emek sömürüsünün insanların yaşamını ne yönde olumsuz etkilediği aktarılmaya çalışılmaktadır. Bireyin emeğinin sömürülmesi ve çalışmak zorunda kalması ile özgürlüğünü kaybettiği mesajı verilmektedir. Videoda ortaya konan göstergeler üzerinden çalışma kapsamında incelenen diğer iki videoda olduğu gibi hüznün duygusunun ön plana çıkarılması amaçlanmıştır. Emek sömürüsüne karşı hüznün duygusu kullanılarak da insanların emek sömürüsüne karşı mücadele etmesi teşvik edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3. Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonunun Kampanyası

Sözdizimsel Boyut	Küçük bir kız çocuğunun küçük bir kulübe inşa etmesi
Anlambilimsel Boyut	Emek sömürüsü, insanların özgürlüğünü ellerinden almaktadır
Edibilimsel Boyut	Çocuk işçiliği ve özgürlük kavramları arasında ilişki kurularak, emek sömürüsüne dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen kampanyalarda emek sömürüsünün doğrudan çocuk işçiler üzerinden ele alındığı görülmüştür. Nitekim ulusal ve uluslararası alanda hazırlanan kampanyalarda insan ticareti bağlamında emek sömürüsünde çocuk işçiliğinin ön planda olduğu ortaya çıkmaktadır. Videolarda özellikle çocuklara yer verilmesi ile emek sömürüsüne yönelik verilen mesajlarda hüznün duygusunun güçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Hüzün duygusu ile kampanyalarda, kitlelerin emek sömürüsüne karşı harekete geçmesi amaçlanmıştır. Bu aşamada kampanyalarda hâkim olan algı ise çocuk işçilerin mağdur edildiği yönündedir. Bu mağduriyetin temelinde de çocukları emek sömürüsüne maruz bırakan insan ticareti işaret edilmektedir.

Kampanyalarda, günümüzde modern kölelik olarak adlandırılan insan ticareti nedeniyle çocukların modern köleler olarak hizmet ettirildiği vurgusu yapılmaktadır. Kampanyalarda genel olarak çocuk işçilerin üzerinden çocukluk dönemi ve eğitim konularına dikkat çekildiği görülmektedir. Videolarda yer alan göstergelerde, çocukların özgürce çocukluk dönemlerini yaşamaları, oyun oynamaları ve eğlenerek zaman geçirmeleri gerektiği aktarılmaktadır. Diğer yandan çocukların yerinin işyerleri olmadığı, onun yerine okula gitmeleri gerektiği telkin edilmektedir. Çocukların gün içerisinde uzun saatler çalıştığı belirtilerek çocukların çalışma şartlarının olumsuz yönlerine dikkat çekilmektedir. Kampanyalarda, çocuklardan yetişkinler tarafından gerçekleştirilebilecek işlerin yapılmasının istendiği aktarılmaktadır. Bu nedenle çocukların kapasitesinin üstünde çalıştırıldıkları algısı oluşturulmakta ve çocuk işçiliğinin sonlanması istenmektedir. Diğer yandan kampanyalarda çocukların gönül rızası olmadan zorla çalıştırıldıklarına değinilmiş, böylece kampanyalarda çocuk emeğinin belli kişilerin çıkarlarına hizmet etmek için kullanıldığı mesajı verilmeye çalışılmıştır.

Kampanyalar, insan ticareti boyutunda emek sömürüsüne yönelik kamuoyunda farkındalık oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Özellikle kampanyalarda kullanılan göstergelerin yazılı mesajlar ile uyumlu bir şekilde hazırlandığı görülmektedir. Böylece kampanyalarda emek sömürüsüne yönelik mesajların etkisinin göstergeler üzerinden güçlendirildiği ortaya çıkmaktadır. Buna karşın gelecekte hazırlanması muhtemel emek sömürüsü konulu kampanyalarda insan ticareti üzerine daha fazla vurgu yapılması gerekmektedir. Özellikle kampanyalarda yer alan göstergelerde insanların emek sömürüsüne insan ticareti bağlamında nasıl maruz kaldığı daha açıklayıcı ve kapsamlı bir şekilde aktarılmalıdır. Diğer yandan kampanyalarda insan ticareti boyutunda emek sömürüsüne maruz kalan insanlar ile ilgili daha fazla istatistiki verilerden yararlanılmasının

kampanyaların kitleler üzerindeki ikna etkisine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Akademik literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde insan ticaretinde emek sömürüsünün önlenmesine yönelik çabalara odaklanıldığı ortaya çıkmaktadır. Buna karşın insan ticaretinde emek sömürüsünün kampanyalarda ne şekilde yansıtıldığını inceleyen, emek sömürüsünün önlenmesinde hüznün duygusunun ne şekilde kullanıldığını ortaya koyan sınırlı çalışmanın olduğu saptanmaktadır. Bu açıdan mevcut çalışmada elde edilen bulgular, alandaki boşluğa katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Çalışmada insan ticaretinin emek sömürüsü boyutunda ne gibi olumsuz sonuçlara yol açtığı hazırlanan kampanyalar üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmada insan ticareti boyutunda emek sömürüsünü konu alan kampanyalarda verilmek istenen mesajların ortaya konulmasına çalışılmıştır. Çalışma alanda emek sömürüsü bağlamında literatür boşluğunu doldurması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın çalışmanın yalnızca üç kampanya üzerinden gerçekleştirilmesi, çalışmanın önemli bir sınırlılığını ortaya çıkarmaktadır. Bu açıdan gelecek çalışmaların emek sömürüsüne karşı hazırlanan kampanyaları farklı örneklerle üzerinden mevcut çalışmadaki bulgular ile karşılaştırmalı olarak ele alması, literatürün zenginleşmesini sağlayacaktır. Diğer yandan çalışma kapsamında elde edilen bulgular, emek sömürüsünü konu alan kampanyaların kitleler üzerindeki etkisini ortaya koymaktan uzaktır. Bu nedenle yine gelecek çalışmaların emek sömürüsünü konu alan kampanyaların kitleler üzerindeki etkisini ölçen nicel çalışmalara yer vermesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

ADS (2019a). “UNICEF’in Kampanyası”, [https:// www. adsofttheworld.com/ media/ film/ unicef_ childlabour](https://www.adsofttheworld.com/media/film/unicef_childlabour), Erişim Tarihi: 12.10.2019.

ADS (2019b). “World Vision’un Kampanyası”, [https:// www. adsofttheworld.com/ media/ film/ world_ vision_ no_ child_ for_ sale_ child_ labour](https://www.adsofttheworld.com/media/film/world_vision_no_child_for_sale_child_labour), Erişim Tarihi: 12.10.2019.

ADS, (2019c). “Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonun Kampanyası», [https:// www. adsofttheworld.com/ media/ print/ cry_ working_ child](https://www.adsofttheworld.com/media/print/cry_working_child), Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Arpa, M. & Çakı, C. (2018). İş Kazalarını Konu Alan İş Güvenliği Reklamlarında Duygusal Çekiciliklerin Kullanımı: Avustralya ve Singapur İş Güvenliği Reklamları Üzerine İnceleme. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 153-172.

Baldwin, S. B., Eisenman, D. P., Sayles, J. N., Ryan, G., & Chuang, K. S. (2011). Identification of Human Trafficking Victims in Health Care Settings. *Health Hum Rights*, 13(1), 36-49.

Berket, M. R. (2015). *Labour Exploitation and Trafficking for Labour Exploitation—Trends and Challenges for Policy-Making*. In ERA Forum (Vol. 16, No. 3, pp. 359-377). Germany: Springer Berlin Heidelberg.

Browne, J. (2007). Rooted in Slavery: Prison Labor Exploitation. *Race, Poverty & the Environment*, 14(1), 42-44.

Cockbain, E., & Brayley-Morris, H. (2017). Human Trafficking and Labour Exploitation in the Casual Construction Industry: An Analysis of Three Major Investigations in the UK Involving Irish Traveller Offending Groups. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 12(2), 129-149.

CRY (2019). “Çocuk Hakları ve Siz Organizasyonu”, [https:// www. cry.org/](https://www.cry.org/), Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Cullen, M., & McSherry, B. (2009). Without Sex: Slavery, Trafficking in Persons and the Exploitation of Labour in Australia. *Alternative Law Journal*, 34(1), 4-10.

Davies, J. (2019). From Severe to Routine Labour Exploitation: The Case of Migrant Workers in the UK Food Industry. *Criminology & Criminal Justice*, 19(3), 294-310.

Doherty, S., Oram, S., Siriwardhana, C., & Abas, M. (2016). Suitability of Measurements used to Assess Mental Health Outcomes in Men and Women Trafficked for Sexual and Labour Exploitation: a Systematic Review. *The Lancet Psychiatry*, 3(5), 464-471.

Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş. Çev: Süleyman İrvan. 5. Baskım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Gazi, M. A., & Çakı, C. (2018). Siyahi Ayrımcılığa Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları. *International Journal of Labour, Life and Social Policy*, 1(2), 48-62.

Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77.

Guiraud, P. (2016). *Göstergebilim*. Çev., Mehmet Yalçın. 3. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.

Gülada, M. O., & Gazi, M. A., Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: "Das Deutsche Mädel" Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.

ILO (2019). "Zorla Çalıştırma, Modern Kölelik ve İnsan Kaçakçılığı", <https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang-en/index.htm>, Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Jägers, N., & Rijken, C. (2014). Prevention of Human Trafficking for Labor Exploitation: The Role of Corporations. *Northwestern Journal of Human Rights*, 12(1), 47-73.

Kalkan Kocabay, H. (2008). *Tiyatroda Göstergebilim*. İstanbul: E Yayınları.

Karaca, M., Gazi, M. A., & Çakı, C. (2019). 21. Yüzyılın Sosyal Güvenlik Sorunu Olarak Evsizler: 'Evsizler'i Konu Alan Reklam Kampanyaları Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 505-527.

- Lobasz, J. K. (2009). Beyond Border Security: Feminist Approaches to Human Trafficking. *Security Studies*, 18(2), 319-344.
- Mathew, P. M. (1985). Exploitation of Women Labour: An Analysis of Women's Employment in Kerala. *Social Scientist*, 28-47.
- Neske, M. (2006). Human Smuggling to and through Germany. *International Migration*, 44(4), 121-163.
- Ollus, N., & Alvesalo-Kuusi, A. (2012). From Cherry-Picking to Control: Migrant Labour and its Exploitation in Finnish Governmental Policies. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 99(3).
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ryazantsev, S. V., Karabulatova, I. S., Yureevna, S. S., Evgenyevna, P. E., & Vladimirovich, M. R. (2015). Modern Aspects of Human Trafficking in the Context of Labor Exploitation and Irregular Labor Migration in the Russian Federation. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(3 S2), 67-72.
- Sığırcı, İ. (2016). *Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Smit, M. (2011). Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation. The Case of the Netherlands. *Trends in Organized Crime*, 14(2-3), 184-197.
- UNICEF (2019). "UNICEF", [https:// www. unicef. org/](https://www.unicef.org/), Erişim Tarihi: 12.10.2019.
- Van Impe, K. (2000). People for Sale: The Need for a Multidisciplinary approach towards Human Trafficking. *International Migration*, 38(3), 113-191.
- WVI (2019). "World Vision", [https:// www. wvi. org/](https://www.wvi.org/), Erişim Tarihi: 12.10.2019.
- Yaylagül, L. (2017). *Kitle İletişim Kuramları. Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. 8. Baskı. Ankara: Dipnot Yayınları.

Zimmerman, C., Hossain, M., & Watts, C. (2011). Human Trafficking and Health: A Conceptual Model to Inform Policy, Intervention and Research. *Social Science & Medicine*, 73(2), 327-335.